

Nyckeln till god talangutveckling

Tränaforum
RF-SISU Stockholm, 201126
PG Fahlsström
(Mats Glemne & Susanne Linnér)

Linnéuniversitetet Calmar Växjö

1

Upplägg

- 1) Talang – myter, tro och vetande... - Vägarna till eliten...
- 2) Gruppdiskussioner
- 3) Goda idrottsliga utvecklingsmiljöer
- 4) Gruppdiskussioner
- 5) Avslutning – frågor – Summering

Väcka tankar
Inspirera
Förvirra?!

Linnéuniversitetet Calmar Växjö

2

Några studier som kan ge viktiga inspel

Att finna och utveckla talang
Vägarna från landslaget
Vägarna till landslaget
Goda idrottsliga utvecklingsmiljöer

Linnéuniversitetet Calmar Växjö

3

Talang

Det är något som kan bli något genom träning i samspel med sin omgivning

Talang
En medfödd *potential* som, genom omfattande träning i samverkan med en god utvecklingsmiljö, kan ge individen möjlighet till exceptionellt hög prestationsnivå inom ett område som kräver speciella färdigheter

Det är någon som kan bli något genom träning i samspel med sin omgivning

En talang
En *ungdomsidrottare* med medfödd(a) potential(er) som sannolikt kan möjliggöra en långsiktig utveckling till idrottare på högsta elitnivå.

Detta innebär att det för att bli "riktigt god" krävs
...långsiktig kvalitativ träning i en god utvecklingsmiljö
...men också medfödd talang
...kompenserande talang
Talent is not enough

Linnéuniversitetet Calmar Växjö **Stockholm**

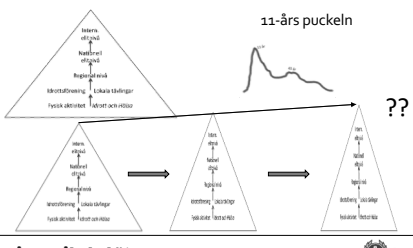

4

Pyramidmodellen – en "hypotes"

Linnéuniversitetet Calmar Växjö **Stockholm**

5

Talang – några vanliga begrepp

Specialisering
att fokusera på en idrottsgren eller disciplin

Sampling
att prova många idrotter för att senare specialisera

Elittröttning
att träna organiserat med uttalade prestations- och resultatmål

Relativ ålder
Kronologisk ålder – Biologisk ålder – Selektion: ålder, kriterier – Födelsemånad – Genus

10 000 timmar
För att bli bäst? För att bli så bra som möjligt? Så tidigt som möjligt?

Deliberate practice
välstukturerad, målinriktad, (tränar-) ledad träning för att höja utövarens prestationsförmåga

Deliberate play
självmotiverande, självorganiserade aktiviteter, så roliga som möjligt, hög aktivitet

Linnéuniversitetet Calmar Växjö **Stockholm**

6

Vägarna till elit kan se olika ut

Många medfödda förmågor kan inte upptäckas förrän "senare" i livet.
Även de mest talangfulla kan utvecklas sent

De söker talang men finner fysisk mognad (Tomas Peterson)

There will always be kids who are better than other kids of the same age but that does not indicate anything else than that they are better than the other kids of the same age at that specific time. (Brown, 2001)

Linnéuniversitetet Kalmar Växjö

7

Hur ser det ut i Sverige?

Linnéuniversitetet Kalmar Växjö

8

Syfte

Att studera hur vägen fram till idrottsutövande på elitnivå ser ut och upplevs av svenska elitidrottare.

Linnéuniversitetet Kalmar Växjö

9

---

351 elitidrottare i 51 idrotter
fick förfrågan om att svara på
en omfattande enkät (12 sidor)

328 svarade (!)

Kompletterande intervjuer

Linnéuniversitetet Kalmar
Växjö

10

Resultat
och
reflektioner...

Linnéuniversitetet Kalmar
Växjö

11

Idrottsinvolvering/Karriärsteg

Började med idrott i 7 års åldern

- ✓ 80 % - minst en annan idrott
- ✓ 60 % - minst två andra idrotter
- ✓ 40 % - minst tre andra idrotter

Vid 8,5 år började de med huvudidrotten

Vid dryga 15 års ålder skedde specialiseringen

För de yngre elitidrottarna har specialiseringen skett tidigare än för de äldre

Linnéuniversitetet Kalmar
Växjö

12

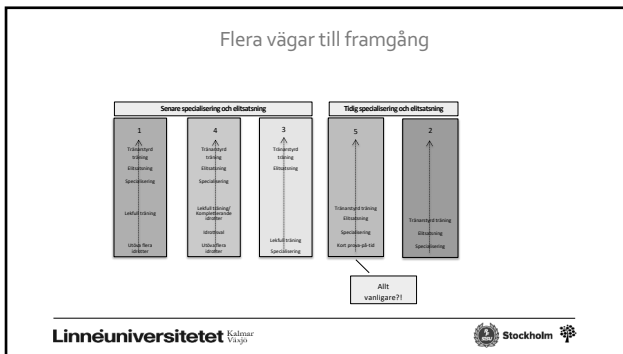

13

Familjebakgrund

Socioekonomisk bakgrund

- 97 % är födda i Sverige, 90 % har föräldrar som båda är födda i Sverige
- De flesta bodde med båda sina föräldrar under uppväxten
- 84 % bodde i hus/radhus (snittet är 63 %), 9 % bodde i hyresrätt (snittet är 21 %)
- 50 % av föräldrarna har högskoleutbildning (snittet är 35 %)

Linnéuniversitetet Kalmar Växjö Stockholm

14

Familjebakgrund

Familjens idrottsbakgrund

- 30 % (34 % kv., 28 % män) har en mor som har utövat samma idrott
- 47 % (36 % kv., 54 % män) har en far som har utövat samma idrott
- Idrottsutövandet har ofta varit på en relativt hög nivå
- Flertalet av föräldrarna har varit engagerade som ledare

Linnéuniversitetet Kalmar Växjö Stockholm

15

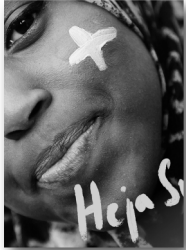

Kombination idrott och skola
grundskola + gymnasium

2 av 3 elitidrottare har gått på idrottsgymnasium
(62 % kv. – 72 % män), vanligast bland män och
lagidrott (86 %)

I flera idrotter gäller det nästan samtliga
landslagsutövare – ex. badminton, basket,
innebandy, orientering, skidor och volleyboll

Linnéuniversitetet Calmar Växjö

16

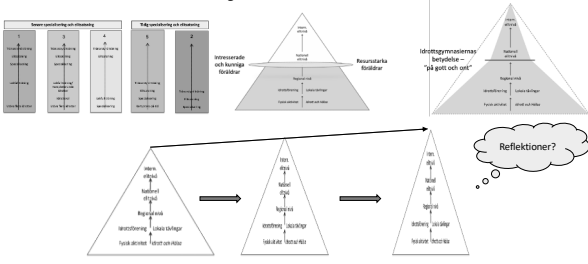

Summering – Tendenser – Konsekvenser

Linnéuniversitetet Calmar Växjö

17

Diskutera i grupper

- Vilka vägar ser ni till att bli bra/till långsiktigt idrottande – tidig specialisering till att hålla på med många idrotter och välja sent? – tendenser?
- Är det vanligt att ungdomar med intresserade, kunniga och ekonomiskt starka föräldrar är mera aktiva i idrott och når större framgångar? Vad göra?
- Hur stämmer detta med er bild – är det viktigt/avgörande att komma in på ett idrottsgymnasium?

Linnéuniversitetet Calmar Växjö

18

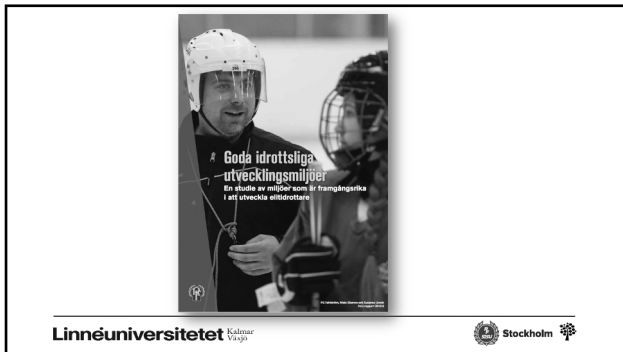

19

20

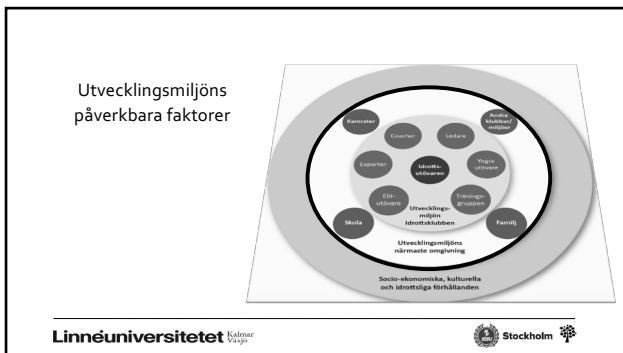

21

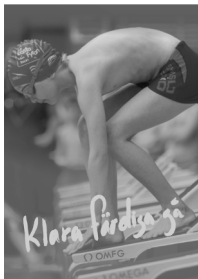

Resultat –
faktorer i tre övergripande tema

TEMA 1
Organisation, kultur och materiella resurser

TEMA 2
Sociala faktorer

TEMA 3
Tränarnas idrottsliga och pedagogiska kompetens

Linnéuniversitetet Kultur
Laggy

22

TEMA 1
Organisation,
kultur och
materiella resurser

Linnéuniversitetet Kultur
Laggy

23

TEMA 1 Organisation och kultur

Tydligt strukturerad verksamhet, bra organisering, en röd tråd

Förankrad värdegrund, tydlig vision, "positiv tröghet", inga "egna race"

Kultur som präglas av en tilltro till att man kan lyckas och nå framgång

Tydliga informationsvägar

Linnéuniversitetet Kultur
Laggy

24

TEMA 1 Organisation och kultur -
Långsiktighet

- ✓ Långsiktighet när det gäller verksamhetens strategi, mål och utveckling
- ✓ Långsiktighet när det gäller de aktivas utveckling

Resultaten visar att särskilda tränare/ledare kan ha stor betydelse för att det ska bli en långsiktighet och tydlighet.

Linnéuniversitetet Kalmar Växjö

25

TEMA 1 Ändamålsenliga materiella resurser

- ✓ Ändamålsenliga lokaler och utrustning – både ordinarie verksamhet och kompletterande träning
- ✓ Tillgängligheten – närhet och flexibilitet
- ✓ Kompetensen hos tränarna – använda de materiella resurserna på rätt sätt

Linnéuniversitetet Kalmar Växjö

26

TEMA 2
Sociala faktorer

Linnéuniversitetet Kalmar Växjö

27

TEMA 2 Sociala faktorer – helhetssyn

Helhetsperspektiv på idrottaren: se det ex. som *"en tjej som spelar fotboll"*

- ✓ Verksamheten är utformad utifrån ett helhetsperspektiv – idrott/skola/fritid/familj/vänner
- ✓ Inte enbart fokus på det idrottsliga – hänsyn tas till andra faktorer som berör eleverna/de aktiva
- ✓ Socialt skydds nät när allt inte går som det är tänkt

Linnéuniversitetet Calmar Växjö

28

TEMA 2 Sociala faktorer – träningsgruppens betydelse

- ✓ God social, stödjande och motiverande miljö – träningskamraterna, oavsett prestationsnivå
- ✓ Lämplig sparring – positiv konkurrens och betydelse för utveckling
- ✓ Öppenhet mellan olika träningsgrupper – särskilt från junior till elitutövare
- ✓ Samspel mellan etablerade och yngre aktiva – goda förebilder

Linnéuniversitetet Calmar Växjö

29

Vad gör att ungdomarna stannar kvar?
Bl. a. Thedin Jakobsson, 2015; Lindgren, 2002

Reflektioner?

Att få tävla
"Kampen för stunden"

Goda sociala relationer
Känner sig accepterade

Lära sig nya saker och utveckla
idrottsliga färdigheter

Bidrar till hälsa och välbefinnande
Bättre kan hantera vardagen

Linnéuniversitetet Calmar Växjö

30

TEMA 3
Tränarnas
idrottsliga och
pedagogiska
kompetens

Linnéuniversitetet Kultur
Hälsa

31

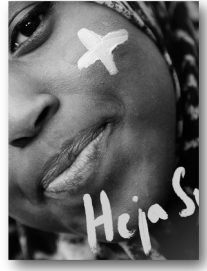

TEMA 3 Tränarnas idrottsliga och pedagogiska kompetens

- ✓ God kompetens i tränargruppen, inte personbundet
- ✓ Bra samarbete – öppenhet, utan prestige
- ✓ Utveckling av tränare – planerad, återkommande

Linnéuniversitetet Kultur
Hälsa Stockholm

32

OBS!
tränarnas idrottsliga och pedagogiska kompetens – en förutsättning för de andra framgångsfaktorerna

TEMA 3
Tränarnas idrottsliga och
pedagogiska kompetens

TEMA 1
Organisation, kultur och
materiella resurser

TEMA 2
Sociala faktorer

Linnéuniversitetet Kultur
Hälsa Stockholm

33

TEMA 3 Tränarnas idrottsliga och pedagogiska kompetens

Tränar-/ledarkompetens bidrar till överblick och förståelse som gör att man ex.:

- ✓ har struktur och långsiktighet kring den idrottsliga utvecklingen
- ✓ skapar tilltro till att man kan lyckas och utvecklas i miljön
- ✓ förstår och tillvaratar vikten av helheten kring den aktive
- ✓ har förmåga att skapa en social och utmanande träningsmiljö

Linnéuniversitetet Calmar Växjö

34

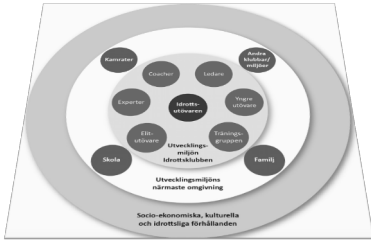

Vår ursprungsmodell

Utvecklingsmiljöns påverkbara faktorer

Linnéuniversitetet Calmar Växjö

35

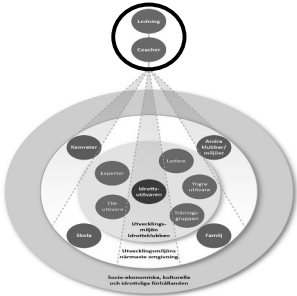

Vår reviderade modell

Utvecklingsmiljöns påverkbara faktorer

Linnéuniversitetet Calmar Växjö

36

TEMA 3 Tränarnas idrottsliga och pedagogiska kompetens

Vilken kompetens är viktig i själva träningsituationen?

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Gediget idrottsligt kunnande ✓ God kunskap och erfarenhet om hur träningen ska organiseras ✓ Skicklighet när det gäller att lära ut och förmåga att skapa ett kreativt utvecklingsklimat ✓ Förståelse för de aktivas lärande och att kunna anpassa/modifiera målen utifrån aktivas nivå ✓ Ett reflekterande förhållningssätt, följer systematiskt upp och omprövar sin verksamhet 	II	Pedagogisk kompetens!
---	----	-----------------------

Linnéuniversitetet Kalmar Västervik

37

Diskutera i grupper

<p>1. Kompetens: Läsa och förstå</p> <p>I vilken grad bedömer du att:</p> <p>A. En berättelse och berättare har en tydlig avsikt och att den finns en gemensamt berättarplan som tydligt visar hur berättelsen ska bedömas om den ska bedömas.</p> <p>B. En berättelse har tydliga och tydliga berättare som tydligt visar hur berättelsen ska bedömas om den ska bedömas.</p> <p>C. Berättelse innehåller tydliga och tydliga berättare som tydligt visar hur berättelsen ska bedömas om den ska bedömas.</p> <p>D. En berättelse har tydliga och tydliga berättare som tydligt visar hur berättelsen ska bedömas om den ska bedömas.</p> <p>Utläsa 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 där poäng</p>	<p>2. Kompetens: Utvärdera och reflektera</p> <p>I vilken grad bedömer du att:</p> <p>A. En berättelse och berättare har en tydlig avsikt och att den finns en gemensamt berättarplan som tydligt visar hur berättelsen ska bedömas om den ska bedömas.</p> <p>B. En berättelse har tydliga och tydliga berättare som tydligt visar hur berättelsen ska bedömas om den ska bedömas.</p> <p>C. Berättelse innehåller tydliga och tydliga berättare som tydligt visar hur berättelsen ska bedömas om den ska bedömas.</p> <p>D. En berättelse har tydliga och tydliga berättare som tydligt visar hur berättelsen ska bedömas om den ska bedömas.</p> <p>Utläsa 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 där poäng</p>
--	---

Linnéuniversitetet Kalmar Västervik

38

Några länkar

Att finna och utveckla talang

Vägen från landslaget

Vägarna till landslaget

Gods idrottsliga utvecklingsmiljöer

https://www.rif.se/lobbassett/skildringsforbundet/nya-dokument/nya-dokumentbanken/foorskning/foi/idrott/foi/2011_2-att-finna-och-utveckla-talang.pdf?z=500337e=50
https://www.rif.se/lobbassett/skildringsforbundet/nya-dokument/nya-dokumentbanken/foi/idrott/foi/2011_2-att-finna-och-utveckla-talang.pdf
https://www.rif.se/lobbassett/skildringsforbundet/nya-dokument/nya-dokumentbanken/foi/idrott/foi/2015_1-lygorna-till-landslaget-om-vara-foi.pdf
https://www.rif.se/lobbassett/skildringsforbundet/nya-dokument/nya-dokumentbanken/foi/idrott/foi/2016_6-svaveloxen.pdf

Linnéuniversitetet Kalmar Västervik

39
